

Kommuneplan 2009-2021
Kongsvinger kommune

Rapport fra forstudie

Byprosjektet

Kongsvinger, april 2009

Innledning

Prosjektet ble startet av Kongsvinger kommune i 2009 for å avklare byens rolle og muligheter som et regionsenter, "som motor i regionens utvikling og vekst", og for å fremme ideer som kan bearbeides og fremmes gjennom et forprosjekt og hovedprosjekt.

Prosjektarbeidet er finansiert gjennom et samarbeid med Fylkesmannen for Hedmark og gjennomføres i samarbeid med Hedmark fylkeskommune. Prosjektet er forankret i Fylkesplanen for Hedmark, Samhandlingsprogrammet for Glåmdal og Kommuneplanen for Kongsvinger, og bygger på en forutsetning om konstruktivt samarbeid med nabokommuner..

Det har vært holdt tre samlinger i prosjektet, 13. februar, 12.mars og 1. april.

Deltakere i prosessen har vært:

Uno Arnesen, Byen vår
Pernille Egeberg, varaordfører, Kongsvinger kommune
Stig Fonås, fung. kultursjef, Kongsvinger kommune
Herdis Bragelien ordfører, Grue kommune
Tove Krattebøl, Hedmark fylkeskommune
Hilde Nygaard, Samfunnsstaben, Kongsvinger kommune
Hilde Smedstad, Fylkesmannen i Hedmark
Helge Thomassen tidl. Festningskommandant og politiker
Oddbjørn Vassli, rådmann, Kongsvinger kommune.

Jonny Fjeld fra Nasjonale Festningsverk var med på den første innledende samlingen, men ikke i den fasen der hvor forstudien med tanker og ideer om fredsbyen og utvikling av festningen som et Nasjonalt senter for fredsmekling ble lansert.

Som prosessledere har Peter Butenschøn og Kai Slagsvold Hekne vært engasjert.

Forstudiets formål

Prosjektet har tatt utgangspunkt i behovet for et sterkt regionsenter, med betydning både for byen og regionen. Hva vil rollen som et regionalt senter etterspørre av Kongsvinger for at byen skal kunne fungere bedre? Hva er kjennetegnene ved de regionale relasjonene – i forhold til Glåmdalsregionen så vel som til hovedstadsregionen? Det blir viktig å avklare skjæringsflaten mellom by og region.

Dette prosjektets styrke er at det kan analysere og operere på tvers av flere nivåer: Fra byen ut mot regionen, fra regionen inn mot byen, og fra byen og regionen ut mot hovedstadsområdet.

Det har vært forprosjektets mål å fungere som en tenketank som på fritt grunnlag kunne arbeide med visjoner om nye roller for byen i et slikt regionalt perspektiv.

Relasjoner mellom by og region

Kongsvinger fungerer som *senter* i Glåmdalsregionen. I denne rollen tilbyr byen ulike spesialservice (helse, handel, spesialkompetanse, kulturtilbud, bykvalitet, m.v.) til folk i andre kommuner i regionen.

Samtidig fungerer Kongsvinger som *periferi* i den større hovedstadsregionen. I denne rollen tilbyr Kongsvinger boligkvaliteter, tjenester innenfor et konkurranseutsatt marked og bykvalitet for et sosialt liv som er attraktivt for en stor region med utstrakt arbeidspendling.

Dette er regionale roller som Kongsvinger må erobre i konkurranse med andre byer; det er i liten grad roller som gis. Det blir derfor viktig at Kongsvinger i sterkere grad utvikler og utnytter mulig styrke og fortrinn. Slike fortrinn finnes særlig som miljømessige, historiske og kulturelle kvaliteter. Det er nødvendig å erkjenne at slike fortrinn i større grad vil finnes innenfor opplevelsesøkonomi, kulturnæringer og ny kompetanse fremfor tradisjonelle industrinæringer og tjenesteytende næringer. Dette prosjekter søker å finne frem til hvilke særlige muligheter som finnes, for så å utrede mulige strategier for iverksetting av slagkraftige tiltak på kort så vel som på lang sikt.

En bærekraftig visjon for regionsenteret Kongsvinger: Fredsbyen

Flere viktige temaer for Kongsvinger kan knyttes sammen til en visjon for byens regionale roller:

- Byen har unike kvaliteter knyttet til Festningen, både som historisk dokumentasjon og fysisk miljø.
- Øvrebyen har en bygningsstruktur av høy kvalitet og med et betydelig potensiale for varsom utvikling.
- Utviklingen av utdanningsfunksjoner innenfor fengsel, toll og politi gir grunnlag for en bredere utvikling av et høyskolemiljø knyttet til sikkerhet, rettigheter, juridisk kompetanse, forhandling og mekling.
- Bygging av regionalt kulturhus sammen med hotell og rådhusfunksjoner, og en betydelig oppgradering av bymiljøets kvalitet i gater, plasser og parker gir byen nye muligheter som attraktivt bysenter.

En videreføring av prosjektet kan derfor bygge på følgende hypotese:

Kongsvinger utvikles som *fredsbyen*: Festningen har en historie innenfor militær kultur og diplomati som kan utvikles videre til et nasjonalt senter for fredsmekling. En slik funksjon understøttes gjennom utviklingen av et

høyskolemiljø i nærheten av festningen, med sterk vekt på juridisk kompetanse og sikkerhet. Øvrebyen og de nye kultur/hotell-funksjonene i Rådhuskvartalet supplerer festningen som kjerne i en slik tematisk satsing. Glomma gir sammen med festningen den solide miljømessige og historiske forankringen.

Neste fase: Forprosjekt

Et forprosjekt vil bestå av flere parallelle prosjekter og sonderinger som rapporteres og samordnes underveis. I forprosjektet tas det sikte på en konkretisering av viktige grep og oppstart av tiltak som kan gjennomføres i et hovedprosjekt. Prosjektets formål blir både å gi innspill til politiske prosesser på fylkes-, regionalt og kommunalt nivå, i samspill med Samhandlingsprogrammet, og utvikle strategier som i løpet av en planperiode fram til 2012 på vesentlige måter kan øke byens attraktivitet som regionsenter i Glåmdalsregionen og en konkurransedyktig by i hovedstadsregionen.

Prosjektet styres fortsatt av en arbeidsgruppe med prosjektansvar hos rådmannen.

Delprosjekter det kan arbeides med i en forprosjektfase kan være:

- Utvikling av konseptet *Fredsbyen* gjennom dialog med lokale og nasjonale institusjoner (FD, FAKT, UD, NUPI, PRIO, Røde Kors, FAFO, Bondevik-senteret, m.m), med konkretisering av mulig rolle for Kongsvinger.
- Bearbeidelse av muligheter for et høyskolesenter plassert i Kongsvinger (for eksempel i Markensplassen/Tråstad-området), tematisk knyttet til sikkerhet/mekling/rettigheter/jus.
- Utvikling av Festningen, med støtte i nytt regionalt kulturhus/hotell, som regional møteplass og arena for kultur. Utvikle en nasjonal knutepunktarena med vekt på militærhistorie og militærkultur.
- Utrede muligheter for samspill og samdrift mellom Festningen/Nasjonale festningsverk og det nye kulturhus/hotell/rådhusprosjektet i sentrum for konferanse/kurs/opplevelser.
- Vurderer nærmere hvilke fredselementer fra regionen for øvrig, som kan knyttes opp mot prosjektet, eksempelvis grenselos (inkl. -ruter), Morokulien m/fredsmonumentet, grenserittet, slaget ved Trangen etc.
- Utarbeidelse av en utviklingsplan og en strategi for Øvrebyen, med vekt på publikumsrettede formål innenfor en varsom fortetting i tråd med områdets bygningsmessige særpreg.
- Utvikle et prosjekt, trolig gjennom arkitektkonkurranse, for Storgata som 'fredsaveny' fra Kongsvinger Bru til Festningen, med formål å tydeliggjøre denne aksens historiske betydning, utvikle miljømessige kvaliteter og gi publikumsrettet informasjon og tilbud i hele gatestrekket.

- Bearbeide muligheter, i samarbeid med aktører som Statens Vegvesen, NSB, Rom Eiendom og regionale/lokale kollektivtrafikselskaper, for bedre og miljømessig gode tilbud til betjening av Festningen/Øvrebyen/Sentrum

Som innledning til forprosjektfasen avholdes det møte mellom de tre prosjekteierne Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Kongsvinger kommune, der konklusjonene på forstudien diskuteres og det fastlegges en plan for neste fase i arbeidet.

De tre påfølgende skissene er fra gruppearbeid fra en av samlingene.

